

MATICHON INFORMATION CENTER		Subject Heading :	
Source :	แนวทาง	52389149	
Date :	24 ก.ค. 2552	Page :	5
		No :	

คามรอย 'สมเด็จย่า' ที่เทือกเขาพะญาไพร พลิกฟื้นชีวิต...ปลูกป่าแก้จน ให้คนอยู่กับป่า

เป็นเวลากว่า 4 ปีแล้ว ที่ชาวบ้านกว่า 7 พันชีวิต จาก 1,300 ครัวเรือน ใน 18 หมู่บ้าน ของตำบลเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการปลูกป่าถาวรฯ เฉลิมพระเกียรติ แปลงที่ 33 ดำเนินการโดยมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในการสนับสนุนของมูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ซึ่งได้ยึดแนวทางพระราชปณิธานของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี "สมเด็จย่า" ที่ว่า "ปลูกป่าแก้จน ให้คนอยู่กับป่า" เพื่อฟื้นฟูป่าควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ จนเวลานี้ได้สัมผัสและเก็บเกี่ยวดอกผลที่งอกเงยจากป่าสมบูรณ์มา อำนวยเลี้ยงดูชีวิตตนเองเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

นอกจากโครงการจะตั้งใจให้เกิดการฟื้นฟูป่าบนพื้นที่ 14,015 ไร่ของเทือกเขาพะญาไพร ให้กลับมาเขียวชอุ่มอีกครั้งแล้ว ที่สำคัญยังได้ดึง "การมีส่วนร่วมของชุมชนทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการฟื้นฟูป่า" ซึ่งถือเป็นแหล่งต้นน้ำและแหล่งอาหารของชุมชน เป้าหมายก็เพื่อให้เกิดความรักความหวงแหน และความรู้สึกเป็นเจ้าของป่าที่ต้องช่วยกันถนอมใช้อย่างยั่งยืน แสดงออกทั้งในรูปแบบของการประชุมระดมความคิดเห็น และการจัดตั้งอาสาสมัครปลูกป่า (อสป.) ที่นับได้ว่าเป็นต้นกล้าต้นแรกของการ...

"ปลูกคนให้รักป่า"

โดยให้แต่ละหมู่บ้านได้เลือกตัวแทนเข้ามาทำงานเป็นตัวแทน ในการประสานความเข้าใจและประสานความร่วมมือระหว่างชุมชน กับโครงการอสป. นับได้ว่าเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนงาน ในโครงการปลูกป่าฯ ให้ประสบผลสำเร็จ

ในจำนวนตัวแทนชาวบ้านนี้เอง "อาและ อ่วยแม" ชาว อาข่าจากหมู่บ้านพะญาไพร วัย 38 ปี ที่วันนี้ก้าวมาเป็นเจ้าหน้าที่ โครงการปลูกป่า และเป็นเจ้าหน้าที่ดูแลการปลูกขาน้ำมันของโครงการ ศึกษาและพัฒนาการปลูกขาน้ำมัน มูลนิธิริชัยพัฒนา อย่างเต็มตัวหนึ่งในผู้นำที่ถูกเลือกมาเป็น อสป. ในโครงการ ซึ่งตลอดระยะเวลาในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพลิกฟื้นดินความสมบูรณ์ให้แก่เทือกเขาพะญาไพร นับเป็นช่วงเวลาที่เขามีความภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง

แรกเริ่มเดิมทีอุปนิสัยส่วนตัวของอาและ ก็เป็นคนมีอัธยาศัยดี เสียสละ ชอบช่วยเหลือคนอื่นอยู่แล้ว โดยเป็นตัวแทนของครอบครัว ช่วยงานชุมชนเสมอๆ เพราะทราบดีว่าคนเราหากจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ก็ต้องรู้จักการพึ่งพาอาศัยกัน อาและ พุดให้ฟังว่า...

"คนเราเกิดมาแล้วถ้าสามารถทำอะไรให้คนอื่นเขาได้ เรา ก็รู้สึกภูมิใจไปด้วย เพราะคนที่ยากจนกว่าเรายังมี คนที่ลำบากกว่าเราก็น่าจะมี"

ด้วยความตั้งใจดีนี้ทำให้ที่ผ่านมามาและได้รับความไว้วางใจจากชาวบ้านให้เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) นานถึง 7 ปี ประกอบความ จัดเจนพูดได้ถึง 4 ภาษา คือ ภาษาอาข่า ภาษาลาหู่ ภาษาจีน และ

ภาษาไทยทำให้เมื่อครั้งโครงการปลูกป่า เข้ามายังพื้นที่เมื่อมีเดือนฯ 2548 อาและจึงได้รับความไว้วางใจให้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนชาวบ้าน สังเกตการณ์การทำงานของเจ้าหน้าที่โครงการ เนื่องจากชาวบ้านกลัวว่าพื้นที่ทำกินของพวกเขาจะถูกโครงการยึดเพื่อนำไปเป็นพื้นที่ปลูกป่า ทั้งยังเป็นตัวกลางประสานงาน ลดช่องว่างระหว่างภาษาให้กับเจ้าหน้าที่โครงการปลูกป่าและคนพื้นที่ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญของคน 2 กลุ่มนี้มาโดยตลอด

อาและเล่าว่าครั้งแรกเมื่อได้ยินว่าจะมีโครงการปลูกป่า เข้ามานในพื้นที่ ชาวบ้านก็กังวลใจอยู่ไม่น้อย เพราะกลัวว่าโครงการปลูกป่า จะทำให้พวกเขาไร้ที่ดินทำกิน

“พอได้ยินว่าจะมีโครงการเข้ามาปลูกป่า ผู้นำก็มาชี้แจงและระดมความคิดเห็นกันว่าชาวบ้านจะเห็นด้วยไหม แรกๆ ชาวบ้านไม่ยอม ได้แย้งกันระหว่างผู้อาวุโสในชุมชนและผู้นำทางการเมืองที่ชาวบ้านไม่ยอมเพราะกลัวจะเสียพื้นที่ทำกิน แต่ชาวบ้านจำนวนมากก็รู้มาจากญาติๆ ที่อยู่ด้วยคิดว่าโครงการปลูกป่าที่คอยดูแลทางโครงการ ไม่เอาเปรียบชาวบ้าน แต่ก็ยังไม่มั่นใจ เพราะไม่ทราบหลักการดำเนินงานของโครงการ ชาวบ้านบางส่วนก็กลัวว่าเมื่อปลูกป่าหมดแล้วจะเอาพื้นที่ไหนทำกิน”

อาและในหมวกของผู้สังเกตการณ์จึงทำหน้าที่เป็นตัวกลางที่ต้องวางตัว ให้เป็นกลางมากที่สุด หักนำข่าวสารจากโครงการ ไปสื่อสารกับชาวบ้าน กับทั้งคอยชี้แจงและให้ข้อมูลแปลงทำกินของชาวบ้านแก่เจ้าหน้าที่ เพื่อการจัดสรรที่ดินทำกินใหม่ นอกพื้นที่ทำกินเดิมซึ่งอยู่ในพื้นที่วนอุทยานและเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญซึ่งควรอนุรักษ์ไว้ พร้อมกันนั้นอาและยังเป็นปากเสียงแทนชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากการถูกยึดพื้นที่ทำกินด้วย

“มีอยู่คนหนึ่งไม่มีที่ทำกิน ค่อมญาติให้ที่แปลงหนึ่งเพื่อปลูกชา กำลังได้ผล พอติดกับที่โครงการ เข้ามาและต้องย้ายที่ของเขา เพราะ

อยู่ต้นน้ำ ก็มีคนไปบอกเขาว่า ที่ของเขาถูกยึดแล้ว ก็เสียใจร้องไห้เลย ไม่ยอมกินข้าว 3 วัน 4 วัน เราก็ไปช่วยพูดกับทางโครงการ ให้เขาเข้าใจความเป็นจริงที่ถูกต้องโครงการก็จัดหาพื้นที่ใหม่และยอมให้เก็บผลผลิตชาต่อไปได้ จนกระทั่งพื้นที่ใหม่จะได้ผลผลิต แต่ทั้งนี้ ก็ห้ามตัดไม้ในพื้นที่เดิมเพิ่มอีก” อาและเล่าให้ฟังอย่างน่าสนใจ

เช่นเดียวกับพื้นที่ทำกินของชาวบ้านคนอื่น ๆ ซึ่งอาและก็เอาใจใส่อาสาเป็นธุระให้ทุกคนมีหลักฐานพื้นที่ทำกินเป็นของตัวเอง

“เราฟังเสียงส่วนมาก เหตุผลของหลายฝ่าย และความคิดเห็นของผู้นำชุมชน เชื่อว่าเราทำในสิ่งที่ถูกต้องแล้ว อย่างเรื่องการปลูกชาบ้านนั้น คือไปชาน้ำมันจะเป็นพืชเศรษฐกิจตัวใหม่ มาตอนนี้ชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่ปลูกป่า พอใจที่ได้เข้าร่วมโครงการเพราะชาวบ้านในพื้นที่โครงการ มีพื้นที่ทำกินของตัวเองชัดเจนทุกคน”

แต่ในขณะที่ช่วยคนอื่น ตัวอาและเองกลับต้องเสียที่ดินกว่า 30 ไร่ไปครั้งนั้น เนื่องจากการซื้อขายที่ดินที่คลาดเคลื่อนว่า ทางโครงการต้องการให้เฉพาะผู้ปลูกไม้ผลเท่านั้นที่มีสิทธิ์ยืนยันที่ทำกินได้ แต่ตัวอาและเองมีแต่พื้นที่ปลูกไม้ล้มลุกอย่างข้าวและข้าวโพดจึงไม่ได้ยืนยันสิทธิ์ แม้ภายหลังอาและจะทราบข่าวสารที่ถูกต้อง แต่เขาก็ไม่คิดทวงสิทธิ์เพราะเห็นว่าโครงการได้ผ่านขั้นตอนการจัดสรรที่ดินเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

การทวงสิทธิ์ในตอนนี้อาจทำให้เกิดตัวอย่างที่ไม่ดีแก่ชาวบ้าน อาและเองจึงยินดีที่จะไม่ทำการใด ๆ แม้จะเสียค่ายบ้าง แต่ก็ไม่ได้คิดใจอะไร และยังคงทำหน้าที่ของตนต่อไปอย่างมีความสุข เพราะมีหลักคิดว่าเขาในฐานะผู้ที่ชาวบ้านเชื่อมั่นจะต้องทำให้เขาถูกต้องเป็นคนแรก เมื่ออาและยอมย้ายพื้นที่ทำกินออกจากพื้นที่ต้นน้ำโดยไม่มีผลประโยชน์แอบแฝง คนอื่น ๆ ก็ทำตามโดยไม่รู้ลี้กตะขิดตะขวงใจ

หลังจากการดำเนินโครงการผ่านไปจนครบรอบปี ผืนป่าต้นน้ำและป่าอนุรักษ์เริ่มกลับฟื้นคืนความอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มจากป่าเศรษฐกิจ ป่าใช้สอย และพื้นที่ทำกินที่จัดสรรโดยโครงการ เวลานี้ชาวบ้านในตำบลเทอดไทยซึ่งเคยมีรายได้เฉลี่ย

ต่อครัวเรือนเพียง 1 หมื่น 8 พันบาท/ปี เมื่อตอนเริ่มโครงการ ก็เพิ่มสูงขึ้นเป็นเฉลี่ย 4 หมื่นบาทต่อครัวเรือนเสี่ยงสะท้อนของความไม่พอใจทั้งหมดไป

ปัจจุบันอาและได้เปลี่ยนหน้าที่จากการเป็นอาสาสมัครปลูกป่ามาเป็นเจ้าหน้าที่โครงการปลูกป่าอย่างเต็มตัวมีหน้าที่ส่งเสริมให้ชาวบ้านดูแลป่า พร้อมกันนั้นก็เตรียมพร้อมสำหรับหน้าที่ดูแลการปลูกชาบ้านนั้นของชาวบ้านในโครงการศึกษาและพัฒนการปลูกชาบ้านนั้นสิ่งที่เขาภูมิใจที่สุดของการได้ทำหน้าที่อาสาสมัครปลูกป่าและเจ้าหน้าที่โครงการปลูกป่าฯ ก็คือ การได้ช่วยเหลือชุมชน และได้ทำงานสนองพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระเจ้า

“เมื่อก่อนนี้เราและชาวบ้านรู้จักแต่การทำลายป่า เมื่อป่าหมดเราก็อยู่ไม่ได้ หากไม่มีสมเด็จย่า ไม่มีโครงการปลูกป่าฯ หมู่บ้านก็คงไม่เจริญ โรคภัยไข้เจ็บก็ไม่หมดไป และป่าไม้ก็จะไม่เหลือ แต่ตอนนี้เราได้ทำงาน ได้ดูแลรักษาป่าจนฟื้นคืนกลับมา 70-80% แล้ว เมื่อโครงการเข้ามา ชาวบ้านก็มีพื้นที่ทำกิน มีอาชีพยั่งยืน และมีน้ำกินน้ำใช้อะไรหมด นอกจากนั้นก็ทำให้ชาวบ้านได้เข้าใจ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของป่าไม้ ไม่ต้องเป็นห่วงแล้ว จุดนี้เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ”